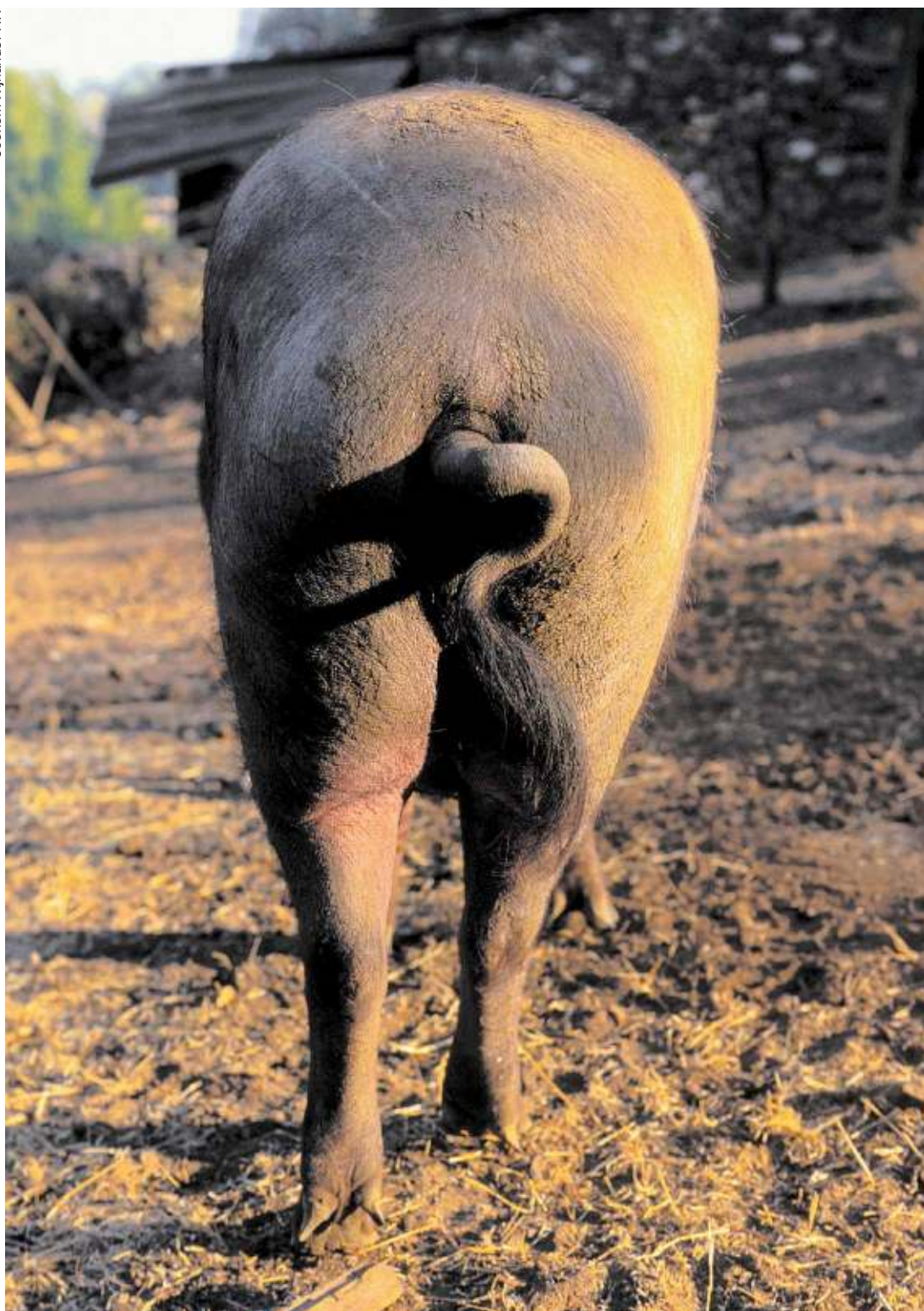

Jochem Wijnands / HH

Antonio J. de la Cerda

IN TRANSIT

Reiziger van beroep **Ivo Weyel** weet wat zijn rechten zijn.

Gestrand

Ze heeft hemelsblauwe ogen en wimpers zo lang dat als ze knippert het zachtjes waait. En ze liegt. Recht in mijn gezicht. „Nee meneer, u heeft verder nergens recht op. We verzorgen een overnachting en that's it.“ „Niet waar“, zeg ik (ik ken mijn rechten), „de vlucht is langer dan acht uur verraagd, er zijn geen extreme weersomstandigheden, het is een intercontinentale vlucht, wat betekent dat ik recht heb op 600 euro vergoeding.“ Ze kijkt me aan of ze met een idioot van doen heeft. „Ik wil het nog wel eens herhalen: u heeft geen recht op geld, u krijgt een bed, punt uit.“

Het is middernacht. Vlucht AY69 tussen Helsinki en Hongkong is vertraagd wegens motorpech. In plaats van half twaalf vertrekt hij pas de volgende ochtend om acht uur zoveel. Ik sta met het formulier in mijn handen waarop de internationale Passenger Rights staan beschreven, zoals vastgesteld door het Europese Parlement. De dame met de lange wimpers had het me na lang aandringen overhandigd. Maar de houdbaarheidsdatum van het formulier is verlopen. Het dateert van voor de bepaling dat de vergoedingen een Europese wet werden. Verplicht dus. Ik zei nog: „Dit is een oud formulier“ en toen zei ze keihard: „Niet waar“, en toen dacht ik 'barst, ik regel het wel als ik thuis ben, ik wil nu wat eten en naar bed'. In de hal van airport hotel Rantasipi staat een bordje 'Rechtsaf Diner Vlucht AY69'. In de enorme eetzaal zijn alle lichten gedoofd, behalve boven een lange tafel waaraan wat ontheemden zitten, gestrand zoals ik. Het aangeboden diner bestaat uit een metalen bak waarin een substantie truttelt die doet denken aan het slimmerige spul waar buitenaardse wezens doorgaans uit bestaan in slechte sciencefictionfilms. De ober rukt de voedselbon uit mijn hand. „Glaasje wijn?“ probeer ik nog, maar hij wijst richting waterkan. „No wine.“

Waar te verblijven?

De stadjes in de sierra, zoals Aracena, Galaroza en Almonaster hebben geen hotels van het type gewieien-aan-de-muur. Huisjes zijn overal te huur, bijvoorbeeld op toprural.com of iberianature.com. Als je kleine kinderen hebt, wil je een tussenvorm, maar liever geen vakantiepark. Dik in orde is Molino Rio Alájar: een half dozijn, in rurale stijl opgetrokken vakantiehuizen op een afgesloten glooiend terrein naast de kabbellende Alájar-rivier, vlakbij het gelijknamige dorpje: molinoalajar.com. Eenzame wandelroutes in de omgeving zijn er in overvloed. Restaurants en winkels vind je in het dorp.

Weer thuis dubbelcheck ik bij EU-claim of ik gelijk heb (jazeker). Omdat ik van de pers ben, bel ik de persvoorlichter van de luchtvaartmaatschappij. Hij excuseert zich in alle talen. Hij zal iedereen ter verantwoording roepen en de mevrouw met de lange wimpers in het bijzonder. Dan lees ik een interview met Steven van der Heijden, directeur van TUI Nederland, de grootste reisorganisatie van ons land. Hij noemt de vastgelegde vergoedingen bizar en waarschuwt dat, als reizigers op hun strepen blijven staan en de vergoedingen opeisen, hij alle ticketprijzen gewoon met een tiende verhoogt. Zo betaalt de reiziger zijn eigen vergoeding. Linksonk of rechtsonk, uitbetalen of niet, de klant is sowieso de klos.

Andalusie anders

De Sierra de Aracena heeft niets speciaals te bieden – en daardoor van alles. Verslag vanuit een toeristische blinde hoek.

tekst Menno Steketee

Sommige vakantiebestemmingen voldoen aan al je eisen, doordat ze juist veel níet zijn. De Sierra de Aracena ten noordoosten van Sevilla, is daar een goed voorbeeld van. De beboste heuvels zijn met een piek van ongeveer negenhonderd meter te laag om grote aantallen bergwandelaars te trekken. Het ontbeert de regio aan foldergeslikte monumenten, zoals potsierlijke alhambra's. En daarbij ligt deze streek te ver van de stranden van Andalusie om Homo sapiens sangria van de Costas tegen het lijf te lopen.

De Sierra de Aracena ligt in een blinde hoek van het massatoerisme en biedt daardoor de meeste lusten en nauwkeurig de lasten van Andalusie.

Terechte vraag: wat kun je er wél dan? Nou, rij bijvoorbeeld eens naar het dorp Almonaster. Daar ligt, op de top van de heuvel waaromheen de witte huizen zijn gebouwd, een moskee. Die zou je in zijn soberheid haast Romaans noemen. De buitenkant verschilt niet van de steenkerkforten die boven bijna alle dorpen in deze zuidelijke streken uitoren. Maar het interieur van deze *mesquita* is anders: een reeks gewelven net als die van de

moskee in Cordoba, maar dan lager en zonder de tegels en de tierelantijnen.

Bij Almonaster zie je de Moorse wortels door de sedimentlaag van de Andalusische geschiedenis heen steken. Als je er oog voor hebt, dan zie je die overal in deze streek. Of liever: als je er een neus voor hebt. De Moorse sporen vind je namelijk ook in de olijven in het restaurant langs de provinciale weg in Higuera de la Sierra. Ze geuren lichtjes naar kummel, zoals ze olijven in Marokko het liefst hebben.

Of voor wie er oor voor heeft: je hoort de Moren in de namen van de rivieren, die allemaal beginnen met Guad, verbastering van wadi: de rivier. De naam Guadalquivir bijvoorbeeld, die dwars door Sevilla loopt, komt van de *wadi el kebir*, de grote stroom. Of neem de rivier de Guadiana, de wadi ana, de rivier die 'ana' heet. Ana is geen Arabisch, maar Latijn. Ook de Moorse laag bedekt historie. De Romeinen vernoemden de rivier naar de *anas*, de eenden. De oevers van de stroom waren goede jachtgronden.

Niet alleen Moren hebben wortels in deze streek. De onbarmhartige reconquista die de Moren over de Straat van Gibraltar – of over de kling – joeg, betekende ook weinig goeds voor de joodse bevolking van deze vriendelijk glooiende heuvels. In 1390 verwoestte de troep van een lokale bisschop, uit naam van zijn Lieve Heer, de grote synagoge in Santa Olalla del Cala. Sinds de millenniumwisseling is er een joods festival in Santa Olalla, 'Heilige Eulalie', waar het verleden nieuw leven wordt ingeblazen.

Het feestelijk, publiekelijk slachten van een vetgemest varken, zoals jaarlijks aan het eind van februari in het sierrastadje Galaroza gebeurt, zal niet tot de festiviteiten horen. En toch is het curieus genoeg aan de moslims en de joden te danken, zegt men, dat het varken de Spaanse keuken domineert. De Iberiërs gingen namelijk juist varkens eten om de kerkelijke autoriteiten en aanverwante heersers te tonen dat ze géén varkens mijdende religies

aanhingen. Deze overcompensatie genereerde culinaire creativiteit met het 'onreine' vlees.

Boezem

De Sierra de Aracena is de boezem van het Spaanse culinaire kroonjuweel: het Ibérico-varkensras. Onder de eikenbomen van de *dehesa*, de savanne-achtige begroeiing van grote delen van de Sierra, zie je ze overal: de zwartbeharde varkens, leveranciers van de *pata negra*-versie van de *jamon serrano*, de gedroogde heuvelham. En dan liefst die *bellota*-variant, die zich tegoed heeft gedaan aan vetmakende eikeltjes. Midden in dit gebied ligt ook Jabugo, het stadje is voor de Spaanse ham wat Scheveningen voor onze haring is.

Die *dehesa* geldt als een van de oudste cultuurlandschappen van Europa. Onder de olijfbomen, steen- en kurkeiken grazen koeien en varkens, veel omkijken hebben de boeren er niet naar. De bomen leveren brandstof, bouwhout, olijven en kurk. Sommige grote stukken zijn grootgrondbezit waar bemiddelde Madrilenen tussen de kuddes edelherten en moeflons hun trofeeën uitzoeken om thuis aan de muur te hangen.

Jagen mag dan onverminderd populair zijn, de natuurbescherming heeft hier vaste grond onder de voeten. De heuvels noordoostelijk van Sevilla vormen het natuurreservaat Parque Natural Sierra de Aracena y Picos de Aroche. Het wemelt hier van beschermd vogellevens – dat is nog een van de aantrekkelijke kanten van deze regio. Veel van de Andalusische heuvels worden ontsierd door kilometers prikkeldraad en ander akelig hekwerk in de groene ruimten. En van recht op overpad hebben ze hier nog nooit gehoord. Wandelen is soms een crime, tenzij je het niet erg vindt om tot het asfalt van B-wegen veroordeeld te zijn. Maar in dit *parque natural* is daar iets aan gedaan. Duidelijk aangegeven paden lopen door mediterrane coulisselandschap van en naar dorpen en stadjes.

Loop bijvoorbeeld van Alájar stroomafwaarts langs het gelijknamige riviertje. Voor grote kuddes herten en moeflons ben je hier verkeerd – maar misschien dat je in de schemer een geschrokken ree tegenkomt die vanuit de hellingstruiken het naderende gevaar taxeert. Maar voor het zien van vogelsoorten die ze bij die Nederlandse tuin-telling zelden turven, loop je hier dus goed. Daar schiet een goudvink de ondergroei in. Twee raven zitten elkaar achterna tot ze in een rotselling verdwijnen. Ginds waait een vlucht blauwe gaaien.

Voor roofvogels zit je hier eerste rang. In de lage beboste heuvels van de Sierra Pelada broeden monniksgieren en die komen met hun spanwijdte van een meter of drie patrouilleren boven de Sierra de Aracena. Turen naar dodeschapen of herten doen ze bijna roerloos: de thermiek en de stijgwinden zijn genoeg om ze in een middagje een retourrtje Aracena te geven.

Hun parcours voert ook bovenlangs een parkeerplaats bij een grote winkel aan de rand van Aracena. De aaseters zullen daar niet veel dode dieren aantreffen, maar de parkeerders wel: de winkel is gespecialiseerd in *pata negra*.